

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Закона за здравословни и безопасни условия на труд

(Обн., ДВ, бр. 124 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 86 от 1999 г., бр. 64 и 92 от 2000 г., бр. 25 и 111 от 2001 г., бр. 18 и 114 от 2003 г. и бр. 70 от 2004 г.)

§ 1. В чл. 14, ал. 1 след думите „работници и служители по трудово правоотношение“ се добавя „юридическите и физическите лица, които ползват работници и служители, предоставени им от предприятие, което осигурява временна заетост“.

§ 2. В чл. 16 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създават се нови ал. 2, 3 и 4:

“(2) При осъществяване на задълженията си по ал. 1 работодателят трябва да осигури здравословни и безопасни условия на труд и еднаква степен на защита от производствени рискове на всички работници и служители независимо от времетраенето на договора и продължителността на работното време.

(3) Юридическите и физическите лица, които ще ползват работници и служители, предоставени им от предприятие, което осигурява временна заетост, са длъжни:

1. да изпълняват дейностите по ал. 1;

2. да уведомят предприятието, което осигурява временна заетост, за специфичните характеристики на работното място, професионалните рискове и необходимата професионална квалификация.

(4) Предприятието, осигуряващо временна заетост, предоставя информация по ал. 3 на заинтересуваните работници и служители.”

2. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 5 и 6.

§ 3. В чл. 19, ал. 1 след думата „служителите“ се поставя запетая, добавя се „включително и на работещите по срочно правоотношение или при условията на временна заетост“ и се поставя запетая.

§ 4. В чл. 24 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „и профилактиката на професионалните рискове“ се заменят с „от професионалните рискове и превенция на тези рискове“.

2. В ал. 3 накрая се добавя „или да се извършват от самия него в случаите, когато той е физическо лице“.

§ 5. В чл. 25 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 след думите „работници и служители от“ се добавя „регистрирани“.

2. В ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

а) думите „организирането и изпълнението на задълженията им по“ се заменят с „и организирането на дейностите по“;

б) създава се т. 3:

„3. приспособяване на работата към възможностите на работника или служителю, като се отчита неговото физическо и психическо здраве.“

3. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Службите по трудова медицина се създават от:

1. работодателите самостоятелно или в съдружие за обслужване на техните работници и служители;

2. юридически или физически лица, регистрирани по реда на Търговския закон, Закона за кооперациите и Закона за юридическите лица с нестопанска цел за обслужване на работници и служители по договор с работодатели.“

4. Създава се нова ал. 4:

„(4) За обслужване на работници и служители по договор с работодатели, лечебните заведения могат да създават служби по трудова медицина, учредени като самостоятелни юридически лица.“

5. Досегашната ал. 4 става ал. 5.

6. Алинеи 5 и 6 се отменят.

§ 6. Създават се чл. 25а, 25б, 25в, 25г и 25д.

„Чл. 25а. (1) Основните задачи на службите по трудова медицина са:

1. оказване помощ на работодателите за създаване на организация за безопасност и здраве при работа;

2. анализ на състоянието и оценка на риска за здравето и безопасността на работниците и служителите;

3. предлагане на мерки за отстраняване и намаляване на установения риск за здравето и безопасността при работа;

4. наблюдение на здравното състояние на работниците и служителите;

5. обучение на работници и длъжностни лица по правилата за опазване на здравето и безопасността при работа.

(2) Службата по трудова медицина води и съхранява документация, удостоверяваща извършваната дейност.

(3) Службата по трудова медицина извършва своята дейност в съответствие с изискванията на нормативните актове за осигуряване на здраве и безопасност при работа.

Чл. 25б. (1) Минималният състав на службите по трудова медицина включва:

1. лекар със специалност „трудова медицина“ (хигиена на труда) или зачислен за специализация по специалността „трудова медицина“;

2. лице с висше техническо образование и трудов стаж не по-малко от 3 години в областта на безопасността и здравето при работа;

3. технически изпълнител със завършено най-малко средно образование.

(2) Работещите в службите по трудова медицина се назначават и освобождават съгласно Кодекса на труда.

(3) В състава на службата по трудова медицина и при изпълнение на конкретни задачи не могат да се включват:

1. лица, които работят в контролните органи на Министерството на здравеопазването и Министерството на труда и социалната политика;

2. медицински специалисти, загубили правоспособност по смисъла на Закона за народното здраве;

3. лицата, имащи договор с Националната здравноосигурителна каса и регистрирани в районните центрове по здравеопазване.

(4) Ръководител на службата по трудова медицина е лицето по ал. 1, т. 1 или т. 2.

(5) Ръководителят на служба по трудова медицина може да ръководи само една служба.

(6) С наредба на министъра на здравеопазването и министъра на труда и социалната политика се определят:

1. конкретните дейности на службата по трудова медицина, изискванията към документацията за извършваната работа, нейното съхранение и предаване при приключване на договорните взаимоотношения с работодателя и при прекратяване на дейността ѝ;

2. критериите за качеството на дейността на службите по трудова медицина;

3. формата и съдържанието на декларациите по чл. 25г, ал. 1, т. 7;

4. формата и съдържанието на удостоверението за регистрация и за промяна на регистрацията.

(7) Времето, през което медицинските специалисти работят в службата по трудова медицина, се зачита за професионален стаж.

(8) Ръководителят на службата по трудова медицина носи отговорност за съответствието на дейността на службата с изискванията на законодателството в областта на безопасността и здравето при работа.

Чл. 25в. (1) Службите по трудова медицина се регистрират в Министерството на здравеопазването.

(2) Регистрирането на службите по трудова медицина се извършва от министъра на здравеопазването по предложение на комисия за регистриране на службите по трудова медицина.

(3) Комисията за регистриране на службите по трудова медицина се състои от председател и четирима членове. Председателят и двама от членовете на комисията се определят от министъра на здравеопазването, а останалите двама членове - от министъра на труда и социалната политика.

(4) Министърът на здравеопазването и министърът на труда и социалната политика утвърждават Правилник за дейността на комисията за регистриране на службите по трудова медицина.

Чл. 25г. (1) За регистриране на службите по трудова медицина лицата, които са ги създали, подават заявление, към което прилагат:

1. данни за наименование, седалище и адрес;
2. копие от акта за съдебна регистрация или копие от друг документ за създаването на лицата по чл. 25, ал. 3;
3. договор между работодатели - за случаите по чл. 25, ал. 3, т. 1;
4. удостоверение за актуално съдебно състояние - за лицата по чл. 25, ал. 3 и 4;
5. списък на минималния състав на специалистите от службата по трудова медицина;
6. нотариално заверени копия на документи, удостоверяващи образованието и квалификацията на специалистите по т. 5;
7. декларация от лицата по т. 5, че отговарят на изискванията на чл. 25б, ал. 3 и 5.
8. удостоверение за членство в Българския лекарски съюз за лицето по чл. 25б, ал. 1, т. 1.

(2) При непълнота и при нередовност на документите по ал. 1 комисията за регистриране на службите по трудова медицина в 30-дневен срок от датата на подаване на заявлението писмено уведомява лицата за констатирани непълноти и нередовности на документите, като с уведомлението определя срок, не по-кратък от 14 дни, за отстраняването им.

(3) В 30-дневен срок от подаване на заявлението или от датата на отстраняване на констатираните непълноти или нередовности министърът на здравеопазването или упълномощен от него заместник-министър по предложение на комисията за регистриране на службите по трудова медицина издава удостоверение за регистрация на службата по трудова медицина или прави мотивиран отказ за регистрация.

(4) Отказ за регистрация се прави, когато:

1. са установени непълноти и нередовности на документите към заявлението за регистрация след срока за отстраняването им, определен по ал. 2;
2. не е спазен срокът, определен с уведомлението по ал. 2.

(5) Отказът по ал. 4 подлежи на обжалване по реда на Закона за административното производство.

(6) Министерството на здравеопазването води публичен регистър на службите по трудова медицина. Регистърът се публикува на страницата на Министерството на здравеопазването в интернет.

Чл. 25д. (1) При промяна на обстоятелства по чл. 25г, ал. 1 лицата, създали служби по трудова медицина, в 7-дневен срок от настъпването им уведомяват писмено министъра на здравеопазването, като прилагат документи, удостоверяващи промяната.

(2) Министърът на здравеопазването или упълномощен от него заместник-министър в 30-дневен срок от подаване на уведомлението за промяна на обстоятелствата по чл. 25г, ал. 1 по предложение на комисията за регистриране на службата по трудова медицина отразява промените в регистъра на службите по

трудова медицина и издава удостоверение за промяна на регистрацията или прави мотивиран отказ.

(3) Министърът на здравеопазването или упълномощен от него заместник-министър издава заповед за заличаване на регистрирани служби по трудова медицина от регистъра при:

1. подадено заявление от лицата, създали служби по трудова медицина, за заличаване от регистъра;
2. прекратяване на дейността на лицата, които са създали служба по трудова медицина;
3. установени нарушения на изискванията на чл. 25б, ал. 1, 3, 4 и 5;
4. констатирани от контролните органи системни нарушения на чл. 25а, ал. 2 и 3;
5. установяване наличието на документи с невярно съдържание, свързани с регистрацията на службата.

(4) Заповедта по ал. 3 подлежи на обжалване по реда на Закона за административното производство.”

§ 7. В чл. 26, ал. 2, т. 1 след думата „работещ“ се поставя запетая и се добавя „включително и на работещите по срочно правоотношение или при условията на временна заетост“ .

§ 8. В чл. 27, ал. 3 думите „с мнозинство повече от две трети“ се заменят със „с мнозинство повече от една втора“.

§ 9. В чл. 28, ал. 1 след думата „персонал“ се добавя „от 5“.

§ 10. В чл. 32, ал. 1 думите „състав до 50 кооператори“ се заменят със „състав от 5 до 50 кооператори включително“.

§ 11. В чл. 37 т. 6 се отменя.

§ 12. В чл. 47 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думата „петима“ се заменя със „седем“.
2. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Националният съвет по условия на труд избира от своя състав четирима от членовете на управителния съвет - по двама от национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, единият от които за подуправител.“

3. Създава се ал. 4:

„(4) Представителят на Националния осигурителен институт в Националния съвет по условия на труд е и член на управителния съвет на фонд „Условия на труд“.“

§ 13. В чл. 51 ал. 2 се отменя.

§ 14. Член 52 се изменя така:

„Чл. 52. Работодателят задължително застрахова за своя сметка за риска „трудова злополука“ работниците и служителите, упражняващи рискови професии и

извършващи рискови дейности, определени със закон или с нормативен документ на Министерския съвет.“

§ 15. Създава се чл. 54а:

„Чл. 54а. (1) Министърът на здравеопазването осъществява контрол върху дейността на службите по трудова медицина чрез органите на държавния санитарен контрол.

(2) На контрол подлежат:

1. регистрацията и съответствието на данните и документите по чл. 25г, ал. 1 и чл. 25д, ал. 1 с фактическото състояние;

2. изпълнението на договорените с работодателя дейности, свързани със здравето на работниците и служителите по чл. 25а, ал. 1;

3. документите, удостоверяващи дейността на службата.

(3) Контролът се извършва текущо и в случаи на подадени жалби и сигнали.

(4) Органите на държавния санитарен контрол имат право:

1. на свободен достъп до службите по трудова медицина;

2. да изискват информация и документи от службата по трудова медицина във връзка с дейността ѝ;

3. да дават задължителни предписания на службата по трудова медицина за отстраняване на констатирани нарушения;

4. да съставят актове за констатирани административни нарушения.

(5) При изпълнение на своите задължения органите на държавния санитарен контрол са длъжни да пазят в тайна факти и обстоятелства, които представляват производствена или търговска тайна с оглед интересите на контролираните лица.

Чл. 54б. (1) Лицата, регистрирали служба по трудова медицина, и ръководителите на службите по трудова медицина, които не изпълняват задълженията си по този закон, се наказват с глоба от 500 до 1500 лв., ако не подлежат на по-тежки наказания.

(2) При повторно нарушение глобата по ал. 1 се налага в двоен размер.

Чл. 54в. (1) Нарушенията по чл. 54б се установяват с актове, съставени от длъжностни лица в регионалната хигиенно-епидемиологична инспекция, определени от директора ѝ да извършват контрол върху дейността на службите по трудова медицина.

(2) Наказателните постановления за нарушения по чл. 54б се издават от директора на регионалната хигиенно-епидемиологичната инспекция.

Чл. 54г. Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват съгласно разпоредбите на Закона за административните нарушения и наказания.“

§ 16. В § 1 от Допълнителните разпоредби се създават т. 10 и 11:

“10. „Системни нарушения“ са две и повече едни и същи нарушения на нормативно установените изисквания за извършването на дейността на службата по

трудова медицина, извършени в една календарна година, за които на лицата са наложени административни наказания с влезли в сила наказателни постановления.

11. „Повторно нарушение“ е нарушение, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателното постановление, с което нарушителят е наказан за нарушение от същия вид.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 17. Службите по трудова медицина, регистрирани преди влизането в сила на закона, привеждат дейността си в съответствие с него в срок до една година от влизането му в сила с изключение на изискванията на чл. 25б, ал. 1, т. 1, които се прилагат от 1 януари 2007 г.

§ 18. В Закона за устройство на територията (обн., ДВ, бр. 1 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 41 и 111 от 2001 г., бр. 43 от 2002 г., бр. 20, 65 и 107 от 2003 г. и бр. 36 и 65 от 2004 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 157, ал. 5 думите „и с проекта за организация и изпълнение на строителството“ се заменят с „и с инвестиционния проект“ и в изречение второ след думата „строеж“ се добавя „с данни за“.

2. В чл. 168, ал. 1 т. 4 се изменя така:

„4. спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд в строителството.“

3. В § 5, т. 37 от Допълнителните разпоредби думите „работен проект за организация и изпълнение на строителството, а ако такъв не се изисква“ се заменят с „инвестиционния проект или“.

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 2004 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Огнян Герджиков)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравословни и безопасни условия на труд

Законът за здравословни и безопасни условия на труд (ЗЗБУТ) е в сила от 1 януари 1998 г. Чрез него изцяло е транспонирана рамковата Директива 89/391 ЕИО в областта на безопасността и здравето при работа. Създадени са условия да се развие съвременна система за организация на труда в съответствие с добрата практика на Европейския съюз.

Законодателството на Република България в основната си част е хармонизирано с правото на Европейския съюз.

В изпълнение на поетите ангажименти за приемане на достиженията на правото на Европейския съюз в националното законодателство законопроектът въвежда изискванията на Директива на Съвета за допълнение на мерките за насърчаване на подобрения в здравословните и безопасни условия на труд на работниците със срочно трудово правоотношение или временно трудово правоотношение (91/383/ЕИО). Определят се задължения за предприемане на допълнителни мерки, които да гарантират, че на всеки работещ от определената група:

- е предоставена необходимата информация за рисковете за здравето и безопасността им, както и за мерките, които се предприемат за отстраняването, намаляването и контролирането на тези рискове;

- е осигурено подходящо обучение по здравословни и безопасни условия на труд в съответствие със спецификата на работата;

- е осигурено медицинско наблюдение и обслужване, както е дефинирано в националното законодателство.

Със законопроекта се осъществява съответствие и със Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност, в който съгласно чл. 4 всички лицензионни и регистрационни режими за извършване на стопанска дейност, както и изискванията за издаване на разрешение и удостоверение или за даване на уведомление за извършване на отделна сделка или действие се установяват със закон. Това налага регистрационният режим за службите по трудова медицина да бъде въведен със закон.

Службите по трудова медицина са звена, които:

1. оказват помощ на работодателите за създаване на организация за безопасност и здраве при работа;

2. анализират състоянието и оценката на риска за здравето и безопасността на работниците и служителите;

3. предлагат мерки за отстраняване и намаляване на установения риск за здравето и безопасността при работа;

4. наблюдават здравното състояние на работниците и служителите;

5. провеждат обучение на работници и длъжностни лица по правилата за опазване на здравето и безопасността при работа.

Службите по трудова медицина водят и съхраняват документация, свързана със здравното състояние на работниците и служителите. Информацията за здравното състояние на работещите е защитена от закона като лични данни и достъпът до нея е ограничен. Дейността на службите по трудова медицина е свързана с анализ и проследяване на здравното състояние на работещите през целия им трудов живот и с профилактиката и доказването на професионалния характер на заболяванията. Поради тези причини законопроектът предвижда регистрация на службите по трудова медицина и контрол върху дейността им и водената документация.

Измененията на чл. 52 от ЗЗБУТ дават възможност за гъвкавост при изпълнение на задължението за застраховане на работниците и служителите, упражняващи рискови професии и извършващи рискови дейности. Създават се

условия за определянето на работните места и професиите на основа на извършена оценка на риска и съобразно характера на трудовата дейност, което е в съответствие със съвременните принципи за управление на дейността по осигуряване на безопасност и здраве при работа.

Със законопроекта се предвижда увеличаване на числения състав на управителния съвет на фонд “Условия на труд”, което ще позволи по-голяма прозрачност и равнопоставеност при управление дейността на фонда.

Предлага се рационална долна граница за числеността на персонала при изграждане на групи по условия на труд във фирмите.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Симеон Сакскобургготски)